

12. 12. 2005

Veźměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

K některým otázkám spojených se zástavním právem - jakou pohledávku lze zajistit zástavním právem a co může být předmětem zástavy?

Zástavní právo je právní institut, jehož úpravu nalezneme v zákoně [40/1964](#) Sb., občanském zákoníku, a to v ustanovení § 152 a násl. Vzhledem k tomu, že obchodní zákoník (zákon [513/1991](#) Sb.) již úpravu zástavního práva neobsahuje, použije se občanskoprávní úprava i na vztahy obchodněprávní.

Zástavní právo jako zajišťovací prostředek slouží k zajištění pohledávky pro případ, že dluh, který jí odpovídá, nebude včas splněn s tím, že v takovém případě lze dosáhnout uspokojení z výtěžku zpeněžení zástavy. Předmětem zástavy musí být přitom majetková hodnota splňující následující podmínky.

Má-li být úspěšně naplněna uhrazovací funkce zástavního práva, je třeba, aby byl předmět zástavy ocenitelný v penězích. Zjednodušeně řečeno zástava musí jít zpeněžit. Tento požadavek je odůvodněn tím, že není-li pohledávka zajištěná zástavním právem splněna včas (tedy v době splatnosti), má věřitel právo na její uspokojení z výtěžku prodeje zástavy.

Druhou z podmínek je volná převoditelnost zástavy. I zde lze jako jeden z hlavních důvodů uvést naplnění uhrazovací funkce zástavního práva.

Zástavou může být věc movitá i nemovitá, byt nebo nebytový prostor. Zástavou může být i podnik, tedy dle obchodního zákoníku soubor hmotných, nehmotných a osobních složek podnikání. Vedle podniku může být předmětem zástavy i jiná věc hromadná. Do zástavy lze dát vedle věcí hromadných i soubor věcí. Předmětem zástavy může být dále i pohledávka nebo jiné majetkové právo, pokud to jeho povaha připouští, nově od roku 2001 obchodní podíl, cenný papír nebo předmět průmyslového vlastnictví (např. ochranná známka). Předmětem zástavy může být dle převažující soudní praxe i spoluvlastnický podíl, a to zejména na nemovitostech. Zástavní právo se vztahuje i na příslušenství, přírůstky a neoddělené plody zástavy.

K otázce, jakou pohledávku lze zajistit zástavním právem, je třeba úvodem uvést, že zástavním právem může být zajištěna pohledávka peněžitá i nepeněžitá, dále pohledávka, která má v budoucnu vzniknout, ale i pohledávka, jejíž vznik je závislý na splnění podmínky.

Z předcházejícího odstavce plyne, že zástavní právo může být platně zřízeno nejen k zajištění pohledávky, která již vznikla (tedy v době uzavření zástavní smlouvy již existující), ale i za účelem zajištění pohledávky, která má vzniknout teprve v budoucnu. Za pohledávku, která vznikne v budoucnu, se přitom považuje taková pohledávka, která vznikne na základě smlouvy uzavřené na základě smlouvy budoucí, popř. podle jiného ujednání (dohody, smlouvy) účastníků, v němž se dohodnou na zřízení určité pohledávky v budoucnosti. Má-li být zástavním právem zajištěna pohledávka, která vznikne v budoucnu, je třeba ji v zástavní smlouvě označit nikoli (jen) podle titulu, na jehož základě bude založena, ale především tak, v jaké podobě podle něj vznikne. Zajistit lze dále i pohledávku, jejíž vznik je vázán na splnění podmínky. Touto podmínkou se rozumí odkládací podmínka podle ustanovení § 36 odst. 2 věty první občanského zákoníku. K tomuto závěru dospěl Nejvyšší soud ČR ve svém rozhodnutí ze dne 14. května 2004, sp. zn. 21 Cdo 2217/2003, uveřejněném v časopise Soudní judikatura č. 10, ročník 2004, pod číslem 110.

Dle občanského zákoníku vzniká zástavní právo k pohledávce uzavřením smlouvy, pokud v ní není ujednáno něco jiného. Neexistuje-li pohledávka, která má být zajištěna zástavním právem, není to tedy důvodem neplatnosti zástavní

smlouvy. Uvedená skutečnost má „pouze“ ten následek, že podle zástavní smlouvy zástavní právo k pohledávce nevznikne. Zákon tak k platnosti zástavní smlouvy vyžaduje, aby v ní byla určitě a srozumitelně označena zajišťovaná pohledávka, a nikoli také to, aby zajišťovaná pohledávka skutečně vznikla. Platná proto bude zástavní smlouva i tehdy, pokud zajišťovaná pohledávka zanikla ještě před uzavřením zástavní smlouvy či jestliže kupř. zajišťovaná pohledávka, která má vzniknout teprve v budoucnu, ve skutečnosti nevznikne. Blíže se touto problematikou zabývá Nejvyšší soud ČR mimo jiné v rozsudku ze dne 12.5.2005 sp. zn. 29 Odo 578/2004.

© EPRAVO.CZ – Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Pojem „poskytovatel základních služeb“ v zákoně o kritické infrastruktuře](#)
- [Závaznost prorogační doložky v konosamentu pro třetí osoby ve světle aktuální judikatury Soudního dvora Evropské unie](#)
- [Drony v praxi: kde končí hračka a začíná právní odpovědnost?](#)
- [Jaké změny přináší velká novela rodinného práva od roku 2026?](#)
- [Zrušení údaje o trvalém bydlišti k návrhu vlastníka nemovitosti](#)
- [Rekodifikace soukromého práva na Slovensku: Příprava nového občanského zákoníku](#)
- [Vyzvedávání dětí ze školy: jak má škola postupovat při sporu rodičů?](#)
- [FIS desatero jako právní standard chování na sjezdovce — 1. Díl ze série Pravidla a odpovědnost při provozování zimních sportů](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 22.: Zprostředkovatelská činnost v energetice: pravidla, dohled Energetického regulačního úřadu a spory se spotřebiteli](#)
- [Náhrada za vnos do SJM při zániku SJM smrtí některého z manželů v pozůstalostním řízení](#)
- [Porušení zásady presumpce nevinny orgány činnými v trestním řízení a náhrada škody za nezákonné trestní stíhání](#)